

A megmaradás és nemzetegyesítés műhelye

Az Anyanyelvi Konferencia harmincöt éve

Az Anyanyelvi Konferenciát Magyarországon 1989-ig a Magyarok Világszövetsége adminisztrációs hatáskörébe utalta a pártállam.

A Magyarok Világszövetsége a szovjet megszállás évtizedei alatt a kommunista diktatúra „belügyének” egyik külügyi szerve volt, s mint ilyen, a nyugaton élő magyarokhoz való vi-

szonyában is a diktatúra mindenkori érdekeinek törekedett érvényt szerezni.

Politikai befolyását az Anyanyelvi Konferencia programjaiban is érvényesíteni igyekezett – a magyar nyelv és kultúra külföldi megtartásának, oktatásának, művelésének szakterületein, többnyire sikertelenül. Ezt bizonyítják az Anyanyelvi Konferencia tankönyvei is, amelyek magyarországi és külföldi szakemberek közös munkájával készültek, s amelyek egyedülálló taneszközök abban is, amit tartalmaznak, s abban is, amit nem. Egyáltalán nem tartalmaznak politikai propagandát, tartalmaznak viszont olyan anyagokat, amelyek a kommunista uralom ideje alatt ki voltak tiltva minden tankönyvből – például a Magyarországon kívül élő magyar alkotók versei, írásai.

Az Anyanyelvi Konferencia nemzetegyesítő műhelyként is működtetett balatoni és sárospataki nyári iskolatáborokat is sikerült távol tartani a bárminemű politikai propagandától (sajnálatos és felelőtlen költségvetési korlátozás miatt ez évben szünetel ez a programunk). Ezek a nyári élmények gazdag, maradandó tapasztalatokat jelenthetnek a gyermekek, fiatalok életében. (...)

A Világszövetségnek nem volt hatásköre az Anyanyelvi Konferencia nyugati állampolgárai fölött, így nekik nem kellett kompromisszumokat kötniük. A magyar kormány legfeljebb az országba való beutazásukat tilthatta meg – és ezt esetenként meg is tette –, de például szólásszabadságukban már nem korlátozhatta őket. Élve viszonylagos „diplomáciai immunitásukkal”, a nyu-

gatiak közül többen állandó témaként hangoztatták a konferenciákon az akkor tabuként tiltott magyar sorskérdéseket, például a Kárpát-medence magyar kisebbségeinek elnyomottságát, jogfosztottságát, az Anyanyelvi Konferenciákon való részvételük fontosságát, az 1956-os forradalom tényeinek meghamisítását, a nemzeti függetlenség, szabadság, demokrácia hiányát, a magyar nemzetrészeket egymástól elzárni törekvő, nemzetudatot csonkító cenzúrát.

Azt viszont érvényesíteni tudták a Kárpát-medence szovjetek ellenőrizte diktátorai, hogy saját állampolgáraik sokáig nem vehettek részt szabadon az Anyanyelvi Konferencia munkájában. Az 1977-es budapesti konferenciára ugyan – követelésünkre – néhányan már a szomszédos országok szakemberei közül is kaptak meghívót, és attól kezdve egyesek el is jöhettek (az 1977-es, az 1981-es pécsi és az 1985-ös veszprémi konferencián tizenketten előadókként is, mások csak titokban, „betévedt turistákként”), de szabadon először csak az 1989-es kecskeméti konferencián találkozhattunk egymással. Ekkor – és együtt – indítottuk el azt a folyamatot is, amelynek eredménye a mozgalom megújulása lett.

A kilencvenes évek óta az Anyanyelvi Konferencia kényszerű hiánypótló szerepe megszűnik, ezentúl arra összpontosíthatja a tevékenységét, amit egyéb szakmák nem, vagy csak részben, időnként vagy érintőlegesen művelnek. Ez a szakterület a magyar nyelv és kultúra megtartása, használata és művelése nem magyar többségű környezetben, társadalomban, ezen belül: a magyar mint részben, vagy teljesen idegen, illetve második nyelv és kultúra oktatása gyermekeknek és fiataloknak. (...)

Anyanyelvi Konferenciánk a jövőben sem tehet kevesebbet, mint azt, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel elősegítse magyar nemzetünk külön élő részeinek együttműködését, integrációját, egyesülését abban a világban, amely immár globális hazánk a magasban.

Nagy Károly

Részletek a X. Anyanyelvi Konferencián, Révkomáromban, 2005. augusztus 16-án elhangzott előadásból.